

**Kotiäitien kotouttavassa ryhmässä vierailevien ammattilaisten
ajatuksia ryhmästä kotouttavana toimintana**

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Sosionomikoulutus

syksy 2022

Katarina Nousiainen

Sosionomikoulutus

Tekijä Katarina Nousiainen

Työn nimi Kotiäitien kotouttavassa ryhmässä vierailevien ammattilaisten ajatuksia ryhmästä kotouttavana toimintana

Ohjaaja Sirpa Ylikerälä

Tiivistelmä

Vuosi 2022

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli perehtyä maahanmuuttajataustaisten kotiäitien kotouttavaan ryhmätoimintaan Hämeenlinnassa. Tutkimuksen tilaaja oli Hämeenlinnan kaupunki. Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia ryhmässä käyvien kotiäitien kotoutumista, sekä kartoittaa erilaisia mahdollisuuksia ryhmän toiminnan kehittämiseen, jotta se tukisi paremmin ryhmään osallistuvien maahanmuuttajataustaisten äitien osallisuutta ja kotoutumista.

Kotiäitien Paavo-ryhmä on kotoutumista edistävää toimintaa, joka on tarkoitettu maahanmuuttajataustaisille äideille, jotka eivät ole mukana kotoutumiskoulutuksessa tai muussa koulutuksessa. Ryhmässä harjoitellaan luku- ja kirjoitustaitoa, suomen kieltä sekä yhteiskuntatietoa tulkkien avulla. Ryhmässä käyvät äidit eivät välttämättä ole opiskelleet koskaan aikaisemmin. Ryhmän yhteiskuntatunneilla käy vierailemassa eri alojen ammattilaisia kertomassa aiheista, jotka kiinnostavat äitejä.

Tämä tutkimus oli laadullinen tutkimus, jonka aineisto koostuu ryhmässä vierailevien seitsemän ammattilaisten vastauksista Webropol-lomakkeella kerättyyn kyselyyn. Kyselyllä selvitettiin vastaajien ajatuksia liittyen kotoutumisen haasteisiin, ryhmän toimintaan ja ryhmän kehittämiseen.

Tutkimuksen tuloksena on, että maahanmuuttajataustaiset kotiäidit kohtaavat kotoutumisensa aikana monenlaisia haasteita. Näihin haasteisiin voidaan kuitenkin vastata jossain määrin esimerkiksi kotoutumista edistävällä ryhmätoiminnalla. Kotiäitien kotouttavan ryhmän toimintaa voidaan kehittää mm. tutustumiskäynneillä, toiminnallisella tekemisellä sekä ryhmän kokoontumisaikaa lisäämällä.

Avainsanat Maahanmuuttaja, kotoutuminen, kotoutumisen edistäminen, monikulttuurinen ohjaus, osallisuus

Sivut 38 sivua ja liitteitä 2 sivua

The goal for this bachelor's thesis was to get acquainted with an integration group for immigrant stay-at-home-mothers in Hämeenlinna. This study was made in co-operation with the city of Hämeenlinna. The goal for this thesis was to examine the integration of the mothers who participate in the group and to consider various possibilities for the group's development, in order for it to better support the integration and inclusion of immigrant mothers.

Paavo-group for stay-at-home-mothers is aimed for immigrant mothers who do not participate in any other education and its purpose is to advance integration. In the group, the mothers learn literacy, writing skills, Finnish, and societal knowledge with the help of interpreters. The mothers who participate in the group may never have studied before. On the society classes, professionals from different fields visit the group and educate the mothers about various societal subjects.

This study is a qualitative study, and the research material consists of seven guest professionals' answers to a Webropol survey. The purpose of the survey was to examine the professionals' thoughts about the challenges in integration, the group's function, and the developing of the group.

The result of the study was that immigrant mothers face many challenges during their integration process. However, these challenges can be addressed to some extent, with, for example, groups that advance integration. The group activity can be developed by visiting different services, functional activities, and extending the group's gathering times.

Keywords Immigrant, integration, advancing integration, inclusion, multicultural advising.

Pages 38 pages and appendices 2 pages

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyöni taustaa	2
3	Keskeiset käsitteet ja tietoperusta	3
3.1	Maahanmuuttaja – mielikuvia ja määrittelyjä	3
3.2	Kotoutuminen ja kotoutumisen edistäminen	5
3.3	Monikulttuurisuustyö ja ohjaaminen	10
3.4	Osallisuuden merkitys kotoutumisessa	11
3.5	Aikaisemmat tutkimukset	13
4	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	15
4.1	Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä	16
4.2	Aineistonhankintamenetelmä	16
4.3	Aineiston analysointi	17
4.4	Luottamuksellisuus ja eettisyys	18
5	Tutkimuksen tulokset	18
5.1	Kotiäitien kotoutumisen haasteet	18
5.2	Ryhmän vahvuudet	22
5.3	Ryhmän kehittäminen	26
5.4	Yhteiskunnan tuki äitien kotoutumiselle	28
6	Johtopäätökset ja pohdinta	31
	Lähteet	35

Liitteet

- Liite 1 Webropol-lomakkeen kysymykset
- Liite 2 Aineistonhallintasuunnitelma

1 Johdanto

Suomi on muuttumassa yhä kansainvälisemmäksi ja monikulttuurisemmaksi, minkä takia kaikilla yhteiskunnan sektoreilla kohdataan enemmän ja enemmän ihmisiä, joiden synnyinmaa ei ole Suomi tai joiden juuret ovat jossain muualla. Suomeen on tullut ja tulee edelleen myös suhteellisen paljon ihmisiä, jotka syystä tai toisesta joutuvat lähtemään pakoon kotimaansa olosuhteita ja hakemaan täältä turvapaikkaa. Onkin jokaisen etu, että näitä ihmisiä tuetaan mahdollisimman hyvin suomalaisen yhteiskuntaan integroitumisessa ja kotoutumisprosesseissaan.

Tämänhetkinen epävarma maailmantilanne tuo nämä asiat konkreettisemmin suomalaistenkin ajatuksiin. Venäjän aloittama sota Ukrainassa kertoo myös meille siitä, että meidänkään turvallisuutemme ei välttämättä ole taattua, vaikka pitkän aikaa olemmekin saaneet elää rauhallisessa ja turvallisessa maassa. Ukraina on Suomea lähellä maantieteellisesti sekä kulttuurisesti ja suomalaisten suhtautuminen sieltä tuleviin pakolaisiin on verrattain myönteistä. Suomeen tulee kuitenkin ihmisiä monenlaisista syistä myös kauempaa. Monet tänne tulevista ihmisistä tulevat kulttuureista, jotka ovat hyvin erilaisia kuin suomalainen yhteiskunta ja suomalaisen yhteiskunnan tulee ottaa vastaan myös nämä ihmiset ja auttaa heitä löytämään paikkansa ja kotoutumaan.

Tämä opinnäytetyö käsittelee maahanmuuttajataustaisten kotiäitien kotouttavaa ryhmätoimintaa Hämeenlinnassa. Työssä tutkitaan siis näiden kotiäitien kotoutumista, sekä kartoitetaan erilaisia mahdollisuuksia ryhmän toiminnan kehittämiseen, jotta se tukisi paremmin ryhmään osallistuvien maahanmuuttajataustaisten äitien osallisuutta ja kotoutumista. Tämän laadullisen tutkimuksen keskeisimmät käsitteet ovat maahanmuuttaja, kotoutuminen, kotoutumisen edistäminen, osallisuus ja monikulttuurinen ohjaus.

Opinnäytetyössä on kolme tutkimuskysymystä, jotka ovat:

1. Millaisia haasteita liittyy pakolaistaustaisten kotiäitien kotoutumiseen?
2. Miten kotiäitien ryhmä tukee kotiäitien kotoutumista?
3. Miten ryhmätoimintaa voitaisiin mahdollisesti kehittää jatkossa?

2 Opinnäytetyöni taustaa

Aihe opinnäytetyöhön valikoitui oltuani erikoistavassa harjoittelussa Hämeenlinnan kaupungin pakolaisten vastaanotossa, minkä myötä mielenkiinto tätä asiakasryhmää kohtaan kasvoi ja aihe tutkimukselle alkoi muotoutua. Aihe täsmentyi myöhemmin kotiäitien kotoutumista edistävään ryhmätoimintaan. Olen itse ollut pitkään kotona lasten kanssa, joten kotiäidin yhteiskunnallinen asema on jo sinänsä minua kiinnostava aihe. Kun kotiäitien yhdistää pakolaisuuteen, on selvää, että on kyseessä monella tapaa erityinen ja haavoittuvainen ryhmä ihmisiä, joiden kotoutuminen ja yhteiskuntaan integroituminen on erityisen haastavaa. Opinnäytetyön tilaaja on Hämeenlinnan kaupunki ja tarkemmin kotoutumisen edistämisen palvelut Hämeenlinnassa. Tutkimusta on tehty yhteistyössä kotiäitien kotouttavan ryhmän ohjaajan kanssa, joka on taustoittanut ryhmän tarkoitusta ja toimintaa tätä työtä varten sähköpostitse ja Teams-keskusteluilla.

Kotiäitien Paavo-ryhmä on kotoutumista edistävää toimintaa, joka on tarkoitettu maahanmuuttajataustaisille äideille, jotka eivät ole mukana kotoutumiskoulutuksessa tai muussa koulutuksessa. Ryhmässä harjoitellaan luku- ja kirjoitustaitoa, suomen kieltä sekä yhteiskuntatietoa tulkkien avulla. Ryhmässä käyvät äidit eivät välttämättä ole opiskelleet koskaan aikaisemmin. Yhteiskuntatunneilla käy vierailemassa eri alojen ammattilaisia kertomassa aiheista, jotka kiinnostavat äitejä. Ryhmä tarjoaa äideille mahdollisuuden kysellä mieltä askarruttavista asioista, kuten esimerkiksi lasten kasvatuksesta tai elämästä suomalaisessa yhteiskunnassa. Ryhmässä on tulkkauksen lisäksi järjestetty lastenhoito, eli äidit voivat rauhassa keskittyä oppimiseen ja yhdessä olemiseen muiden äitien kanssa. Ryhmässä kävi aineiston keräämisen aikaan kahdeksan äitiä, koska ryhmän kokoa jouduttiin rajoittamaan koronatilanteen takia. (Eevaleena Taala, henkilökohtainen tiedonanto, 27.4.2022)

Maahanmuuttajien kotoutuminen on jatkuvasti pinnalla oleva aihe, kuten myös kotiäitien työllistymiseen liittyvät kysymykset. Tässä työssä pohdin näitä kysymyksiä, sekä erityisesti maahanmuuttajataustaisten kotiäitien kotoutumista ja siihen liittyviä haasteita. Opinnäytetyöni aineisto on kerätty Webropol-kyselyllä ryhmässä vierailleilta sote-alan ammattilaisilta, jotka kävivät ryhmän kokoontumiskerroilla puhumassa osallistujille

erilaisista suomalaisen yhteiskuntaan liittyvistä asioista, johtamassa keskustelua ryhmäläisten kanssa näistä aiheista ja vastaamassa heidän kysymyksiinsä.

Tämä tutkimus on laadullinen tutkimus, jonka tavoitteena on Webropol-kyselyn avulla kartoittaa sitä, miten ryhmätoiminta vastaa ryhmään osallistuvien äitien tarpeisiin ja tukee heidän kotoutumistaan, sekä sitä miten ryhmän toimintaa voitaisiin mahdollisesti kehittää. Lisäksi olen kiinnostunut siitä, millaisia erityisiä haasteita kotoutumisessa kohdataan liittyen naiseuteen ja äitiyteen. Näiden haasteiden esiin nostaminen osaltaan voi myös auttaa ryhmän toiminnan kehittämisessä. Seuraavassa luvussa käydään läpi joitakin tästä aihepiiristä tehtyjä aikaisempia tutkimuksia, jonka jälkeen määritellään tutkimuksen keskeisimmät käsitteet.

3 Keskeiset käsitteet ja tietoperusta

Maahanmuuttajia ja pakolaisia käsittelevään tutkimukseen liittyy paljon erilaisia käsitteitä. Kun ryhmä, jota tutkimus koskee, on rajattu vielä tarkemmin naisiin ja äiteihin ja heidän kotoutumisensa edistämiseen, määriteltäviä käsitteitä on sitäkin enemmän. Aiheeseen liittyviä käsitteitä ovat mm. maahanmuuttaja, pakolainen, äitiys, kotiäiti, maahanmuuttajaäiti, kulttuuriero, kotoutuminen, integroituminen, kotouttaminen, kotoutumisen edistäminen, pakolaistyö ja osallisuus. Näistä keskeisimpiä tutkimuksen kannalta ovat maahanmuuttaja, kotoutuminen, kotoutumisen edistäminen, osallisuus, sekä monikulttuurinen ohjaaminen, jotka tullaan määrittelemään seuraavissa alaluvuissa. Termejä määriteltessä naisten ja äitien näkökulmat ovat jatkuvasti taustalla, mutta tutkimuksen kannalta ei ole tarpeellista määritellä tässä erikseen termejä nainen, pakolaisäiti äitiys jne., vaan niiden merkitys tulee esiin työn edetessä. Tutkimuksessa perehdytään aiheesta kirjoitettuun tietoon ja teoriaan näiden yllä mainittujen käsitteiden pohjalta.

3.1 Maahanmuuttaja – mielikuvia ja määrittelyjä

Tässä alaluvussa avataan termiä maahanmuuttaja, sekä pohditaan sitä erityisesti naiseuden ja äitiyden näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa perehdytään nimenomaan syystä tai toisesta

Suomeen muuttaneiden naisten asemaan sekä erityisesti lasten kanssa kotona olevien maahanmuuttajataustaisten äitien asemaan. Tämä ryhmä on erityisen haavoittuvassa asemassa kotoutumisen ja työllistymisen kannalta (Kurronen, 2021, s. 1) ja heidän kotoutumisensa on tämän tutkimuksen keskiössä. Toinen tarkemmin rajattu käsite on pakolainen, jolla on osittain päällekkäisyyttä käsitteen maahanmuuttaja kanssa. Tässä työssä käytetään käsitteitä maahanmuuttaja tai maahanmuuttajataustainen äiti, sillä kotiäitien Paavo-ryhmän jäsenien Suomeen tulon syistä ei kirjoittajalla ole yksilöityä tietoa.

Laura Huttunen pohtii kirjassa *En ole rasisti, mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä* sitä, millainen mielikuva ihmisille tulee termistä maahanmuuttaja. Hänen mukaansa sana maahanmuuttaja herättää ihmisissä valtavasti ennakkoluuloja. Monet ajattelevat, että kaikki maahanmuuttajat voidaan laittaa samaan kategoriaan. Ajatellaan, että maahanmuuttajat ovat joukko ihmisiä, joilla on monenlaisia ongelmia, esimerkiksi heidän on kantaväestöä vaikeampaa työllistyä. Monissa tämä stereotyyppinen maahanmuuttajahahmo saa aikaan kriittisiä mielipiteenilmaisuja ja jopa suoranaista aggressiivisuutta, kun taas toisilla herää tarve ongelmien ratkaisuun hallinnollisten keinojen kautta. Tällainen stereotyyppinen kuva maahanmuuttajasta kuitenkin jättää huomioimatta sen, että ihmiset liikkuvat maasta toiseen monenlaisista syistä ja Suomeen muista maista tulleilla ihmisillä on lukuisia erilaisia syitä muuttamiselle. Lisäksi he edustavat monia eri kansallisuuksia, kieliä ja ammattiryhmiä. (2009, s. 117).

Maahanmuuttaja-käsitteen voisi ajatella kuitenkin olevan terminä melko yksiselitteinen: maahanmuuttaja on syystä tai toisesta toiseen maahan muuttanut henkilö. Voidaan kuitenkin pohtia, kutsutaanko maahan muuttanutta henkilöä maahanmuuttajaksi lopun elämäänsä. Entä toisen tai kolmannen polven maahanmuuttajat, missä vaiheessa sanaa maahanmuuttaja ei enää käytetä. Onko maahanmuuttaja-käsitteellä negatiivisia konnotaatioita? Tässä työssä käytän käsitteen maahanmuuttaja kanssa rinnakkain käsitettä maahanmuuttajataustainen, joka on ehkä sävyltään neutraalimpi.

Kun kohdataan muista maista tulleita ihmisiä, on tärkeää ymmärtää ja kunnioittaa kulttuurien erilaisuutta. Työntekijöiden, jotka kohtaavat työssään maahanmuuttajia ja osallistuvat perheiden arkeen tulisi myös tukea ja kunnioittaa maahanmuuttajien tapaa olla

vanhempia ja kasvattaa lapsiaan (Karvonen, 2019, s. 8). On kuitenkin hyvä pitää mielessä myös se, ettei voida hyväksyä tapoja, jotka ovat Suomen lain vastaisia.

Karvonen toteaa, että monista termeistä puhuttaessa on hyvä pitää mielessä myös se, että käsitteiden määritelmät saattavat vaihdella kulttuureittain, esimerkiksi ydinperhe merkitsee meille eri asiaa kuin yhteisöllisemmän kulttuurin jäsenelle, jolle ydinperheeseen ajatellaan kuuluvan puolison ja lasten lisäksi isovanhemmat, sisarukset ja serkut (2019, s. 17). Tämä on tärkeää ymmärtää, kun puhutaan esimerkiksi perheenyhdistämiseen liittyvästä problematiikasta. Maahanmuuttaja on siis melko helposti määriteltävä käsite, mutta käsitteen alla olevien ihmisten tarinat ovat kaikki erilaisia ja jokainen maahanmuuttaja on yksilö, jonka ikä, sukupuoli, koulutausta, kulttuuri, kielitaito jne. vaikuttaa suuresti siihen, miten helposti hän tulee kotoutumaan uuteen kotimaahansa ja millaista tukea hän kotoutumiseensa tarvitsee. Seuraavassa alaluvussa pohditaankin sitä, mitä kotoutuminen on ja miten sitä voidaan edistää.

3.2 Kotoutuminen ja kotoutumisen edistäminen

Tämä alaluku käsittelee kotoutumisen käsitettä, sekä kotoutumisen edistämistä, joka on tämän opinnäytetyön keskiössä. Kotoutumisen edistäminen on synonyymi termille kotouttaminen, jota näkee myös paljon. Itse suosin termiä kotoutumisen edistäminen, sillä ajattelen, että termillä kotouttaminen maahan muuttanut henkilö on enemmän objekti, jolle tehdään jotain, kun taas kotoutumisen edistäminen, antaa henkilölle enemmän toimijuutta. Tässä opinnäytetyössä käytän näitä käsitteitä kuitenkin rinnakkain, sillä joissain lähdeteksteissä käytetään termiä kotouttaminen. Jaan tämän alaluvun kahteen osaan, eli käsittelen erikseen kotoutumista ja sen edistämistä. Nostan esille erikseen myös lasten kanssa kotona olevien naisten erityiset haasteet kotoutumisessa.

Kotoutuminen

Aikaisemmin Suomessa on käytetty lainasanaa integraatio kuvaamaan sitä, mitä nykyään tarkoitetaan kotoutumisella. Pasi Saukkosen mukaan Suomeen kuitenkin haluttiin kehittää uusi käsite, joka paremmin kuvaa prosessin kaksisuuntaisuutta ja painottaa myös

maahanmuuttajien oikeuksia, ei ainoastaan velvollisuuksia. Termin integraatio ajateltiin painottavan liian paljon maahanmuuttajien sopeutumisen yksipuolisuutta. (Saukkonen, 2020, s. 17)

Kotoutuminen on aikaa vievää ja monia prosesseja sisältävä laaja kokonaisuus. Uuteen maahan kotoutuvan ihmisen lähes koko elämä muuttuu, sillä kotoutuminen tapahtuu henkilön elämän kaikilla osa-alueilla. Monesti kotoutuminen voi viedä vuosia ja joissain tapauksissa jopa kymmeniä vuosia. Jotkut kokevat, etteivät lopulta onnistu koskaan kotoutumaan kokonaisvaltaisesti, vaan ovat aina jollain tavalla vieraita riippumatta siitä, miten pitkään ovat uudessa maassaan asuneet. (Saukkonen, 2020, s. 18)

On kuitenkin erilaisia ajatuksia siitä, millainen kotoutuminen on riittävää. Monet haluavat säilyttää oman kulttuurinsa ja vanhan maansa identiteetin ja silti ovat riittävän kotoutuneita. Valtiotieteiden tohtori Pasi Saukkonen toteaa, että ”kotoutumisessa asiat ovat hyvin silloin, kun maahanmuuttajaväestön ja kantaväestön välillä ei integraation keskeisillä osa-alueilla ole havaittavissa suuria eroja. Kotoutuminen edistyy silloin, jos kuilu ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten välillä pienenee.” (2020, s. 30). Kuilu on sanana hieman negatiivisesti väritynyt, mutta ajatuksena on se, että kotoutumista voi olla vaikeaa mitata, mutta suunta on oikea silloin, kun maahanmuuttaja itse sekä ympäröivä yhteiskunta kokevat välillään olevien eroavaisuuksien pienenemistä.

Yhteiskuntatieteiden tohtori Kati Turtiainen mainitsee kotoutumisen yhdeksi haasteeksi sen, että Suomeen muuttavalla maahanmuuttajalla ei aina ole motivaatiota uuteen maahan kotoutumiseen. Mielessä voi pyöriä liiaksi ajatus kotimaahan paluusta tai perheen yhdistämisestä, jolloin kotoutumisprosessi ei pääse kunnolla liikkeelle. Tällöin viranomaisen tärkein tehtävä on kuunnella, sekä auttaa maahanmuuttajaa löytämään motivaatiota jatkaa elämää uudessa maassa. (2013, s. 201).

Maahanmuuttajia ei voida kuitenkaan tarkastella vain yhtenevänä homogeenisenä ryhmänä. Kotoutuminen on helpompaa toisille ja vaikeampaa toisille. Tähän on monia syitä, kuten lähtömaan olosuhteet, muuton syyt, koulutustausta jne. Näiden lisäksi on tärkeää ottaa huomioon erot kotoutumisen onnistumisessa naisilla ja miehillä.

Maahanmuuttajataustaisten ihmisten työllisyysaste on matala verrattuna kantaväestöön ja ero on erityisen suuri pakolaisena tai ei-länsimaista Suomeen muuttaneilla henkilöillä. Tämä voi johtua monista erilaisista syistä, kuten ennakkoluuloista ja syrjinnästä. Erityisen paljon haasteita työllistymiseen liittyen kokevat näihin ryhmiin kuuluvat naiset. Syynä tähän on se, että näissä perheissä naiset jäävät usein kotiin, eivätkä osallistu työelämään niin usein kuin miehet. Naisten joukossa huonoimmin työllistyvät äidit, sillä heillä on usein haasteita kielitaidossa, alhainen koulutus ja vähäinen tai olematon työkokemus. Äitien, jotka ovat olleet kotona pitkään, on vaikeaa palata opiskelemaan kieltä, kouluttautumaan ja lopulta työllistymään (Saukkonen, 2020, ss. 50–51). Tästä syystä hämeenlinnaisten kotiäitien kotouttavan ryhmän kaltaiset matalan kynnyksen ryhmät äideille ovat erityisen tärkeitä.

Ager ja Strang pohtivat kotoutumisen toteutumista kehyksellä, joka sisältää erilaisia näkökulmia kotoutumiseen. Nämä näkökulmat ovat työllisyys, asuminen, terveys, koulutus, sosiaaliset suhteet, kielitaito ja yhteiskunnallinen tieto, turvallisuus ja vakaus, sekä kansalaisuus ja oikeudet (Ager & Strang, 2008, s.184–185). He pohtivat kotoutumisen eri aspekteja amerikkalaisesta kontekstista käsin, mutta samankaltaisia asioita liittyy myös kotoutumisen pohdintoihin Suomessa.

Kotoutumisen edistäminen

Kotoutuminen ja kotouttaminen ovat samankaltaisia termejä, joiden välinen ero löytyy näkökulmasta. Kotoutumisen käsitteellä kuvataan maahanmuuttajan kiinnittymistä ja sopeutumista uuteen kotimaahansa. Kotoutumisprosessissa ihminen oppii ja omaksuu tapoja, jotka ohjaavat häntä tulevaan aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi. Kotoutumisessa näkökulma on maahanmuuttajissa, kun taas kotouttaminen tarkoittaa kotoutumista tukevien palvelujen järjestämistä ja tarjoamista. (Hammar & Katisko, 2016, s.215).

Raili Gothoni ja Ulla Siirto määrittelevät, että kotouttaminen, eli kotoutumisen edistäminen, sisältää kaikki ne toimenpiteet, joiden avulla tuetaan maahanmuuttajien sopeutumista elämään Suomessa. Kotouttamisella luodaan pakolaisille valmiudet itsenäiseen elämään uudessa kotimaassa ja mahdollisuudet tasavertaiseen kansalaisuuteen muiden kanssa. Käytännössä kotoutuminen toteutuu erilaisissa yhteiskunnan verkostoissa, kuten

päiväkodeissa, harrastuksissa, kouluissa ja työelämässä. (2016, s.14–15). Pasi Saukkosen mukaan kotoutumisen edistäminen niin ikään kattaa kaikenlaisen toiminnan, joka lisää Suomeen muuttaneiden ihmisten kokemusta osallisuudesta ja edesauttaa maahan muuttaneita löytämään oma paikkansa yhteiskunnasta, joka osaltaan lisää myös suvaitsevaisuutta yhteiskunnassa (2020, s. 60).

Jaana Vuori kirjoittaa, että kotoutumista edistävä työ voidaan jakaa seitsemään osaan, jotka ovat ohjaaminen ja tiedon lisääminen, psykososiaalinen tukeminen, sosiaalisista oikeuksista kertominen, kielen oppimisen tukeminen, kehollinen huolenpito, kulttuuristen tapaamisten organisoiminen ja vaikuttaminen yhteiskunnassa. (2015, s. 398). Hänen mukaansa kotoutuminen on pitkä prosessi, jossa maahanmuuttaja sulautuu hiljalleen yhteiskunnan osaksi ja tarvitsee prosessiin apua monilta ammattilaisilta ja näitä kotoutumisen edistämisen keinoja ovat esimerkiksi yhteiskunnan tarjoamat erilaiset palvelut ja ohjaus sekä tulonsiirrot. Nämä kotoutumisen edistämisen toimet syventävät kulttuurista kotoutumista, tunnetta joukkoon kuulumisesta sekä lisäävät tilaisuuksia osallistua yhteiskunnan toimintoihin. (Vuori, 2015, s. 402)

Jotta elämä uudessa kotimaassa ja kotoutuminen lähtisi hyvin käyntiin, asiakkaan on voitava luottaa siihen, että elämän perusasiat ovat kunnossa. Uuteen yhteiskuntaan kiinnittymisessä ja kotoutumisessa ja sen edistämisessä onkin lähdettävä liikkeelle siitä, että pidetään ensin huoli perustarpeiden täyttämisestä, joita ovat esim. asunto, perustoimeentulo ja terveydenhoito. Kun nämä asiat ovat kunnossa hänen on helpompi uskoa tulevaisuuteen ja uuteen mahdollisuuteen uudessa maassa. (Hammar & Katisko, 2016, s. 228). Monet viranomaistahot tekevätkin aktiivisesti kotouttavaa työtä. Näitä tahoja ovat esimerkiksi alkukartoituksia ja kotoutumissuunnitelmia laativat toimijat, kuten kunnat ja erityisesti ne kuntien yksiköt, joiden työnä on pakolaisten vastaanottaminen, sekä kuntien TE-toimistot. Kuntien pyrkimyksenä on maahanmuuttajien työllistyminen niin nopeasti kuin mahdollista. (Saukkonen, 2020, s. 82–83). Kotoutumista edistävää työtä tehdään siis monella tapaa ja monen eri palveluntarjoajan toimesta.

Kotoutumissuunnitelma tarkoittaa maahan muuttaneelle henkilölle räätälöityä suunnitelmaa. Siihen merkitään ne palvelut ja toimenpiteet, jotka auttavat

maahanmuuttajaa omaksumaan suomalaisessa yhteiskunnassa vaadittavia tietoa ja taitoja sekä oppimaan kieltä riittävästi, jotta hänellä olisi valmiudet yhteiskunnan toimintaan osallistumiseen tasa-arvoisena yhteiskunnan jäsenenä (Saukkonen, 2020, s. 80, Laki kotoutumisen edistämisestä, 11 §). Kaikille maahanmuuttajille ei kuitenkaan laadita kotoutumissuunnitelmaa, jolloin yhteiskunnan ja viranomaisten tuki kotoutumiseen on vähäisempää.

On tärkeää myös todeta, että kotoutumista ei edistetä ainoastaan virallisissa yhteyksissä, vaan myös kaikissa yhteiskunnan palveluissa, kuten päiväkodeissa, kouluissa, työpaikoilla. Lisäksi kotoutuminen tapahtuu arkipäiväisissä ihmisten välisissä kohtaamisissa joka puolella. Pasi Saukkonen toteaaakin, että kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi, joka tarkoittaa ”suomalaisen yhteiskunnan ja suomalaistaustaisen kantaväestön sopeutumista sellaiseen maailmaan ja yhteiskuntäkäsitykseen, johon kuuluu olennaisesti myös kansainvälinen muuttoliike ja väestön etninen ja kulttuurinen monimuotoisuus” (2020, s. 129). Sopeutuminen ei siis ole ainoastaan maahanmuuttajien vastuulla, vaan myös yhteiskunnan on mukauduttava siihen ajatukseen, että yhteiskunta muuttuu monimuotoisuuden lisääntyessä.

Saukkonen pohtii nimenomaan kotiäitien kotoutumista, kodinhoitotukea taloudellisena kannustinloukkuna ja byrokratian hankaluutta suomalaisessa systeemissä. Tässä systeemissä esimerkiksi osa-aikaisen työn tai opiskelupaikan vastaanottaminen voi vaikuttaa sosiaaliturvatukiin niin, ettei niiden vastaanottaminen kannata. Tämä on totta kaikkien ihmisten kohdalla, mutta erityisen hankalaa niihin liittyvien selvitysten tekeminen on maahanmuuttajaäidille, jolla on huono kielitaito eikä vielä tarpeeksi tietoa suomalaisesta sosiaaliturvajärjestelmästä. (Saukkonen, 2020, s. 192)

Saukkosen mukaansa olisi hyödyllisempää, ”jos osallistumista koulutukseen ja työmarkkinoille voitaisiin lisätä aidoilla kannustimilla tukien leikkaamisen sijaan” ja jatkaa, että pitkään kotona lapsia hoitaneilla äideillä tulisi olla mahdollisuuksia päästä osallistumaan esimerkiksi kielenopetukseen tai täydentävään koulutukseen siinä vaiheessa kun tilanne kotona on sellainen, että tämä on mahdollista. (Saukkonen, 2020, s. 193). Onkin hienoa, että myös pienten lasten äideille tarjotaan mahdollisuuksia lähteä kodin ulkopuolelle,

Hämeenlinnassa toimivan kotiäitien ryhmän kaltaisiin toimintoihin, jossa on lastenhoitokin järjestetty, jo ennen kuin lapset menevät hoitoon kodin ulkopuolelle tai kouluun. Tämä voi rohkaista äitejä myös tulevaisuudessa hakeutumaan töihin ja opiskeluihin.

3.3 Monikulttuurisuustyö ja ohjaaminen

Monikulttuurisessa kontekstissa työskenteleminen on erilaista kuin työskentely pelkästään suomalaistaustaisten ihmisten kanssa, ja monikulttuurisella ohjaamisella on omat erityispiirteensä. Tässä alaluvussa käsitellään monikulttuurista ohjaamista osana kotoutumisen edistämistä ja sitä, millaisia erityispiirteitä monikulttuurisella ohjaamisella on. Kotoutuminen ja monikulttuurinen ohjaus liittyvät siis toisiinsa. Kati Turtiainen määrittelee, että kotoutuminen kattaa sellaiset toimenpiteet, jotka auttavat maahanmuuttajia aktiivisessa kotoutumisessa Suomeen. Ohjaus, sitä vastoin, tarkoittaa suurempia keinoja tukea yksittäisiä henkilöitä tai maahanmuuttajayhteisöä suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumisessa ja olosuhteiden kehittämistä sen kaltaisiksi, että kotoutuminen helpottuu. (2013, s. 191–192)

Monikulttuurisessa ohjauksessa on otettava huomioon ihmisten kulttuuritaustojen erilaisuus, vaikka ohjaustilanteissa ihminen kohdataan aina yksilöllisesti. Empaattisuus ja avoin asenne suhteessa toisen kulttuuritaustaan ja siihen liittyviin arvoihin ja normeihin on keskeistä kaikessa monikulttuurisuustyössä. Ohjauksessa pyritään tekemään yhteistyötä ja käymään kulttuurien välistä vuoropuhelua, jossa ihmiset ovat tasavertaisia ja yhtä arvokkaita ilman että heidän tarvitsee omaksua toistensa kulttuuria, vaan he voivat katsoa maailmaa toistensa näkökulmista käsin. (Korhonen, 2013, s. 66)

Luottamus on tärkeää kaikenlaisessa ohjaustyössä. Luottamuksellinen ja hyvä ohjaussuhde ohjaustyötä tekevän ja asiakkaan välillä on siis tärkeää. Toisinaan työntekijästä voi tulla asiakkaalle yksi tämän tärkeimmistä ja luotettavimmista ihmisistä uudessa maassa. Ohjaustilanteissa tulee olla mahdollisuus käyttää myös tulkkia, sillä jokaisella on oikeus palveluun omalla kielellään. (Korhonen & Puukari, 2013, s. 98–99).

Korhonen ja Puukari pohtivat, että monikulttuurisessa ohjauksessa, kuten muussakin ohjaustyössä, ohjaajalla voi olla erilaisia rooleja. Esimerkkinä tällaisista rooleista on asiantuntijan ja kumppanin roolit, joita ohjaustyötä tekevä voi käyttää nostaakseen esiin erilaisia asioita asiakkaan kotoutumisessa ja rohkaistakseen tätä uusiin suuntiin. He tähdentävät, että ohjaaja voi asiantuntijana pistää merkille asiakkaan erityistarpeet, sekä tuoda keskustellen näkyviin erilaisia kulttuureihin liittyviä asioita ja tapoja. Kumppanuusrooli taas mahdollistaa ohjaajan ja asiakkaan tasa-arvoisen vuorovaikutuksen ja ohjaaja voi olla ikään kuin esimerkkinä suomalaisessa yhteiskunnassa toimimisessa. (2013, s. 107).

3.4 Osallisuuden merkitys kotoutumisessa

Tässä aluvuossa pohditaan osallisuutta. Aluksi käydään läpi, mitä osallisuus on yleisesti. Sen jälkeen pohditaan miten osallisuus liittyy kotoutumiseen ja sen kotoutumisen edistämiseen. Osallisuus on laaja termi, joka pitää sisällään paljon erilaisia asioita, joten sen määrittelemisen tyhjentävästi on hankalaa. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan osallisuus tarkoittaa: ”mukanaoloa, vaikuttamista sekä huolenpitoa ja yhteisesti rakennetusta hyvinvoinnista osalliseksi pääsemistä” (STM, 2022). Osallisuus on siis ihmisen sisäistä kokemusta, ympäristöstä vastaanottamista, sekä takaisin antamista ja osallistumista. Osallisuuden ja sen edistämisen tulisi koskea jokaista yhteiskunnan jäsentä, niin suomalaisia kuin muualta tulleitakin.

Osallisuutta voidaan kuvata esimerkiksi kolmella eri tasolla: 1. osallisuus omassa elämässä, 2. osallisuus yhteiskunnassa, palveluissa ja elinympäristössä vaikuttamisessa ja 3. osallisuus hyvinvointiin ja merkitykselliseen elämään, joka lisääntyy vuorovaikutuksessa toisten kanssa (Isola, 2017, s. 23). Osallisuuden toteutuessa näillä kolmella osa-alueella voidaan ajatella elämässä olevan merkityksellisyyttä ja hyvinvointia niin sisäisesti kuin ulkoisestikin.

Suomen hallituksen ja Euroopan Unionin yhtenä tavoitteena on edistää osallisuutta. Osallisuuden lisääntyminen vähentää syrjäytymistä, köyhyyttä ja eriarvoisuutta. Yksi keino osallisuuden kokemuksen lisääntymiseen on osallistuminen yhteiskunnan toimintoihin sekä yhteisöihin kiinnittyminen. Suomessa tämä tarkoittaa yleensä palkkatyössä olemista, sillä työllä on suuri merkitys ihmisen identiteetille ja asemalle. Henkilöt, jotka ovat pitkään ilman

palkkatyötä, ovat suuremmassa vaarassa syrjäytyä. Kaikista haavoittuvimmassa asemassa ovat vähemmistöryhmät, jotka joutuvat kohtaamaan ennakkoluuloja ja syrjintää johtuen esimerkiksi vammaisuudesta tai kieli- ja kulttuuritaustasta. (THL, 2022)

Maahanmuuttajataustaisilla ihmisillä osallisuuden kokemuksen lisääntymisen on siis tärkeä osa kotoutumista. Kotoutumisen edistäminen ja osallisuuden lisääntyminen kulkevatkin käsi kädessä. Maahanmuuttajat tarvitsevat paljon tukea, jotta he oppivat kielen, ja oppivat ymmärtämään, miten suomalainen yhteiskunta toimii. Sen kautta he voivat myös tulla kokemaan osallisuutta ja heidän elämänlaatussa Suomessa voi parantua. Maahanmuuttajien välillä on myös eroa siinä, miten paljon työtä kotoutuminen vaatii. Länsimaisesta yhteiskunnasta tulleille kotoutuminen voi olla helpompaa kuin täysin erilaisista kulttuureista ja yhteiskunnista saapuville henkilöille.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos listaa keinoja, joilla osallisuutta voisi edistää. Nämä keinot sopivat niin kantaväestölle kuin maahanmuuttajataustaisillekin henkilöille. Jokaisen henkilön mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa omassa elämässään ja ympäröivässä yhteiskunnassa tulisi tukea. Jokaiselle tarvitsevalle tulisi myös tarjota oikeanlaista, oikea-aikaista ja riittävää tukea ja palveluita. Lisäksi jokaista tulisi auttaa pääsemään työelämään ja pysymään siellä lisäämällä koulutusta, monimuotoistamalla työmarkkinoita ja purkamalla kannustinloukkuja. (THL, 2022)

Sosiaaliset suhteet ja verkostojen muodostaminen ovat myös merkittäviä seikkoja kotoutumisen ja osallisuuden kokemisen kannalta. Olisi tärkeää, ettei maahanmuuttaja joutuisi kokemaan yksinäisyyttä ja olisi hyvä, jos hänellä olisi kontakteja ja sosiaalisia suhteita myös eri kulttuuritaustaisten ihmisten kanssa (Saukkonen, 2020, s. 45). Nämä kontaktit eivät voi syntyä kuitenkaan pelkästään maahanmuuttajien puolelta vaan siihen tarvitaan myös ympäröivän yhteiskunnan panostusta. Säävälä ja Keski-Hirvelä kirjoittavat, että osallistumiseen ja osallisuuden kokemiseen vaikuttaa sekä maahan muuttaneiden ihmisten, kuin ympäröivän yhteiskunnankin toimintatavat ja asenteet. Osallisuuden lisääntyminen ja positiivisten asenteiden monikulttuurisuutta kohtaan edellyttää sitä, että maahanmuuttajat ja muu yhteiskunta ovat vapaaehtoisesti ja luontevasti vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. (2011, s. 190).

3.5 Aikaisemmat tutkimukset

Maahanmuuttajien elämää ja kotoutumista on tutkittu melko paljon niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Maahanmuuttaja- ja pakolaiskysymykset nousivat keskustelunaiheeksi erityisesti vuoden 2015 pakolaiskriisin aikana ja sen jälkeen. Tässä alaluvussa esitellään Suomessa tehtyjä tutkimuksia liittyen aihepiireihin, jotka käsittelevät kotoutumista, maahanmuuttajien parissa tehtävää perhetyötä, äitiyttä ja osallisuutta sekä yhtä yhdysvaltalaisesta tutkimuksesta, jonka kohderyhmänä on somali- ja irakilaisistaustaiset pakolaisäidit ja heidän mielenterveytensä.

Julia Hakamaan ja Mia Nygårdin opinnäytetyö *Maahanmuuttajaperheiden parissa tehtävä perhetyö – työntekijöiden näkökulmia työskentelyyn* (2016) käsittelee otsikon mukaisesti maahanmuuttajataustaisten perheiden parissa tehtävää perhetyötä. Tutkimusta varten he haastattelivat neljää perhetyöntekijää, joilla on kokemusta työskentelystä maahanmuuttajataustaisten perheiden parissa. Hakamaan ja Nygårdin työ käsittelee samaa asiakasryhmää ja siinä on haastateltu työntekijöitä, kuten tässäkin opinnäytetyössä. He näkivät tutkimuksensa keskeisenä tuloksena sen, että tutkimuksensa kautta he saivat haastattelemansa työntekijät näkemään ja pohtimaan kulttuurien välisiä eroja ja niihin liittyviä haasteita. Lisäksi he nostivat esille monien kulttuurien yhteisöllisemmät perhearvot, sukupuolten eriarvoisuuden ja erikielisyyden työskentelyn kannalta merkittäviksi asioiksi. (2016, s. 80)

Toinen kiinnostava opinnäytetyö, jonka aihe käsittelee samaa kohderyhmää, kuin tämä tutkimus, on Tuuli Toivasen opinnäytetyö *Äitinä uudessa maassa ja uudessa kulttuurissa*, (2016). Opinnäytetyössään Toivonen tutkii sitä, millaisia haasteita maahanmuuttajaäidit ovat kohdanneet Mikkelissä ja millaista tukea ja apua he ovat saaneet haasteisiinsa. On kiinnostavaa, että on tutkittu nimenomaan äitiyden vaikutuksia kotoutumiseen, sillä vaikuttaa siltä, että kotoutuminen on haastavampaa erityisesti kotona lasten kanssa oleville äideille. Toivasen tutkimuksen mukaan suurimpina haasteina vastaajat kokivat kielenoppimisen, jaksamisen arjessa sekä raha-asiat (2016, ss. 23–24).

Erika Jokinen tutkii ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyössään *”Olen oppinut paljon tärkeitä asioita” – kotoutumista ja osallisuutta tukevaa ryhmätoimintaa* sitä, miten kurssimuotoinen ryhmätoiminta tukee toimintaan osallistuvien maahanmuuttajien kotoutumista ja osallisuutta. Jokisenkin tutkimus koskee hyvin samankaltaista ihmisryhmää, kuin tämäkin tutkimus. Jokisen tutkimus eroaa tästä tutkimuksesta siten, että hänen työssään aineisto koostuu ryhmän jäsenten ajatuksista, kun taas tässä työssä keskitytään työntekijöiden ajatuksiin ja kokemuksiin. Lisäksi Jokisen tutkimassa ryhmässä oli miehiä ja naisia, kun taas ryhmä, jonka kotoutumisen edistämistä tutkitaan tässä opinnäytetyössä, koostuu pelkästään maahanmuuttajaäideistä. Tutkimuksen aineistona Jokisella oli kurssin kävijöiden kurssipalautteet, joista kävi ilmi, että kurssille osallistujat pitivät tärkeänä kielen ja yhteiskunnan sääntöjen oppimista, sekä yhdessä tekemistä ja hyväksyvää ja turvallista ilmapiiriä. (Jokinen, 2019)

Tästä aihepiiristä on kirjoitettu myös useita pro gradu -tutkielmia, joista esitellään tässä alaluvussa kaksi. Elina Kerälän ja Hanna Illikaisen työ *Maahanmuuttajaäitien kokemukset osallisuudesta pienellä paikkakunnalla* kartoittaa maahanmuuttajaäitien osallisuuden kokemuksia ja sitä, miten kotoutuminen vaikuttaa osallisuuteen. Tutkimusta varten he haastattelivat seitsemää maahanmuuttajaäitiä, jotka olivat olleet Suomessa yhdestä kolmeen vuoteen tarkoituksenaan arvioida heidän osallisuudenkokemuksiaan ja selvittää minkälainen maahanmuuttajille kohdennettu toiminta kiinnostaisi heitä. Heidän tutkimustuloksistaan selvisi, että kotoutuminen lisäsi myös äitien osallisuutta ja että kotoutuminen on prosessi, joka vie aikaa, mutta prosessin edetessä myös osallisuuden kokemukset voivat lisääntyä. Maahanmuuttajaäideille suunnatulta toiminnalta äidit halusivat konkreettista toimintaa, kielenopetusta sekä vuorovaikutusta suomalaisten ja muiden maahanmuuttajien kanssa. (Kerälä & Illikainen, 2019)

Evelina Siironen työ *Pakolaistaustaisten naisten käsityksiä ja kokemuksia osallisuudesta suomalaisessa yhteiskunnassa* käsittelee niin ikään naisten osallisuutta ja pohtii myös sitä, miten pakolaistaustaisten naisten osallisuuden kokemuksia voitaisiin tukea ja lisätä. Tutkimukseensa Siironen haastatteli maahanmuuttajanaisia Iranista, Somaliasta ja Afganistanista. Siironen haastattelemat naiset ajattelivat, että osallisuus on mahdollista yhteiskunnassa, joka perustuu tasa-arvoon ja hyväksyntään ja jossa toimitaan yhdessä

riippumatta kulttuuriin liittyvistä eroista. Tutkimuksesta selvisi myös, että osallistujat kokivat Suomen lainsäädännön, joka antaa mahdollisuuden ylläpitää omaa kieltä ja kulttuuria lisäävän kokemusta hyväksytyksi tulemisesta. Siiroksen mukaan osallisuuden ja kuuluvuuden kokemuksia kuitenkin rajoitti yhteiskunnan rakenteellinen rasismi ja arjessa toistuvat kokemukset rasismista. (Siironen, 2019)

Näiden lisäksi San Diegossa, Yhdysvalloissa on tehty tutkimus Somaliasta ja Irakista tulleiden äitien mielenterveydestä ja hoitoon pääsemisestä. Tässä tutkimuksessa on samankaltainen kohderyhmä kuin tässä opinnäytetyössä, mutta kontekstina ja kotoutumisen kannalta San Diego on väistämättä hyvin erilainen kuin Hämeenlinna. Artikkelissa *Mental health and access to care among refugee mothers relocated to San Diego: a comparative study of Iraqi and Somali refugee communities*, Bruno, Tringale ja Al-Delaimy kirjoittavat, että mielenterveyteen liittyvät haasteet ovat yleisiä pakolaistaustaisten äitien keskuudessa. Heidän tutkimuksessaan oli mukana 198 somalialaista ja 219 irakilasta äitiä. Yli 60 % näistä somalitaustaisista äideistä oli saanut ammatillista tukea mielenterveyteen liittyen, kun sama luku irakilastaustaisilla äideillä oli alle 40 %. Tutkimuksen mukaan Irakista tulleilla äideillä esiintyi vakavaa masennusta useammin kuin Somaliasta tulleilla äideillä, ja äidit, jotka saivat ammatillista apua mielenterveyden haasteisiinsa, kokivat harvemmin vakavaa masennusta kuin ne äidit, jotka eivät saaneet näitä palveluita. (2020, s. 1)

4 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tässä luvussa käydään läpi tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset ja mitä tutkimusmenetelmää tutkimuksessa käytetään. Tutkimuksen apuna on käytetty teoksia *Laadullisen tutkimuksen käsikirja* sekä *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*.

Tutkimustehtävänä on perehtyä Hämeenlinnan kaupungin tarjoamaan kotouttavaan ryhmätoimintaan maahanmuuttajakotiäideille ja kehittää ryhmän toimintaa. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat ryhmässä vierailevat sosiaali- ja terveysalan työntekijät. Tässä tutkimuksessa on kolme tutkimuskysymystä, jotka ovat:

1. Millaisia haasteita liittyy pakolaistaustaisten kotiäitien kotoutumiseen?
2. Miten kotiäitien Paavo-ryhmä tukee kotiäitien kotoutumista?

3. Miten ryhmätoimintaa voitaisiin mahdollisesti kehittää jatkossa?

Tässä opinnäytetyössä siis pohditaan pakolaistaustaisten naisten ja äitien kotoutumista. Tarkoituksena on myös selvittää miten Hämeenlinnassa toimiva kotoutumista edistävä kotiäitien ryhmä edesauttaa maahanmuuttajataustaisten äitien kotoutumista, sekä kartoittaa sitä, miten ryhmän toimintaa voisi kehittää jatkossa.

4.1 Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmänä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kohderyhmä, jolta aineisto on kerätty, on melko pieni ja tarkasti rajattu, joten kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä sopii hyvin tähän aineistoon. Tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita kunkin vastaajan ajatuksista, eikä ole niin merkittävää, kuinka monta kertaa joku asia aineistossa mainitaan, vaikka tulosten analysoinnissa tullaan toisinaan mainitsemaan ne aiheet, jotka toistuvat aineistossa useammin kuin kerran.

Metsämuurosen mukaan laadullisessa tutkimuksessa viitataan usein suoraan aineistoon (2006, s. 62) ja tulenkin luvussa Tutkimuksen tulokset poimimaan runsaasti suoria lainauksia aineistosta, joista ilmenee kyselyyn vastanneiden sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden ajatuksia liittyen tähän aiheeseen ja kysymyksiin.

4.2 Aineistonhankintamenetelmä

Tämän opinnäytetyön tutkimusaineisto koostuu Webropol-kyselyllä kerätyistä vastauksista. Webropol-kysely lähetettiin sähköpostilla yhdeksälle kotiäitien ryhmässä vierailleelle sote-alan ammattilaiselle ja vastauksia kyselyyn tuli seitsemän. Kaikki vastaajat ovat sosiaali- ja terveysalalla työskenteleviä naisia. Osa vastaajista tekee töitä pääsääntöisesti maahanmuuttajien kanssa, kun taas osalla on asiakkaina niin suomalaisia kuin maahanmuuttajataustaisiakin asiakkaita. Kyselyssä on 8 avointa kysymystä, joiden vastaukset muodostavat tutkimuksen aineiston. Vastaajilla oli kolme viikkoa aikaa vastata kyselyyn.

Eskolan ja Suorannan mukaan kysely aineistonkeruumenetelmänä vastaa strukturoitua haastattelua. Strukturoidun haastattelun tavoin kyselyssä kysymykset ovat kaikille vastaajille samoja ja ne esitetään samassa järjestyksessä. (2014, s. 87).

Aineisto kerättiin lomakekyselyllä haastattelun sijaan kolmesta syystä: ensinnäkin kurssin vierailijoita oli niin monta, että näiden haastattelujen järjestäminen pitäminen ja litteroiminen olisi ollut aikaa vievää, toiseksi tällä tavalla vastaajilla oli mahdollisuus etsiä omista aikatauluistaan sopiva hetki kysymyksiin vastaamiseen, sekä kolmanneksi lomakekysely, johon vastataan kirjoittamalla, antaa mahdollisuuden rauhassa pohtia vastauksia ilman että pitää tietystä hetkestä vastata kysymyksiin, jolloin vastaukset ovat mahdollisesti syvällisemmin mietittyjä. Kyselyssä vastaajat kirjoittavat itse omat vastauksensa niin, että tutkija ei itse ole paikalla haastattelemassa vastaajaa. Tämä mahdollistaa haastateltavien paremman anonymiteetin, sillä tutkija ei itsekään tiedä kuka vastaaja milloinkin on kyseessä. Huono puoli tällaisessa kyselyssä on se, että tutkijan ei ole mahdollista esittää tarkentavia kysymyksiä, jos vastaukset jäävät vajaiksi.

4.3 Aineiston analysointi

Aineiston analyysi tehtiin teemoittelemalla. Teemoittelussa aineistosta poimitaan teemoja, jotka selventävät tutkimusongelmaa (Eskola & Suoranta, 2014, s. 176). Tässä tutkimuksessa muotoiltiin aineistosta neljä teemaa, jotka ovat: 1. kotoutumisen haasteet, 2. ryhmän vahvuudet, 3. ryhmän kehittäminen sekä 4. yhteiskunnan tuki äitien kotoutumiselle. Näiden teemojen alle koottiin aineistosta erilaisia asioita, jotka ovat tutkimustehtävän ja tutkimuskysymysten kannalta keskeisiä, jotta niitä voitiin analysoida tarkemmin. Eskolan ja Suorannan mukaan teemoittelu on hyvä tapa analysoida aineistoa silloin kun on olemassa jokin käytännöllinen tutkimusongelma (2014, s. 179). Tässä opinnäytetyössä tällainen käytännön kysymys on ryhmän toiminnan kehittäminen ja teemoittelun avulla siihen voidaan löytää aineistosta useita eri vastauksia.

4.4 Luottamuksellisuus ja eettisyys

Tutkimuslupa haettiin Hämeenlinnan kaupungilta ennen aineiston keräämistä. Aineiston keräämisessä ja käsittelyssä on eettisyyden kannalta tärkeintä luottamuksellisuuden ja anonymiteetin säilyttäminen (Eskola & Suoranta, 2014, s. 57). Nämä toteutuvat tässä opinnäytetyössä, sillä kysely toteutettiin nimettömänä verkkolomakekyselynä ja siihen vastaaminen oli täysin vapaaehtoista. Aineistosta ei käy ilmi vastaajien henkilöllisyyttä, eikä mitään tietoja mistä vastaajat voitaisiin tunnistaa. Aineistosta ei myöskään käy ilmi ryhmässä käyvien äitien henkilökohtaisia asioita, vaan aineisto koostuu ammattilaisten näkemyksistä ja vastauksista lomakkeen kysymyksiin.

5 Tutkimuksen tulokset

Tässä luvussa käydään läpi tutkimuksen tulokset. Aineisto analysoidaan teemoittelemalla. Kysely aineiston keräämistä varten lähetettiin sähköpostitse yhdeksälle ryhmässä vierailleelle sosiaali- ja terveysalan ammattilaiselle, joista seitsemän henkilöä vastasi kyselyyn. Kyselyssä on kahdeksan avointa kysymystä ja jokainen vastaaja vastasi kaikkiin kysymyksiin. Kyselyn kysymykset löytyvät työn lopusta Liitteestä 1.

Analyysimenetelmänä tutkimuksessa käytetään siis teemoittelua. Tutkimusaineiston pohjalta on muodostettu neljä teemaa, jotka muodostuvat osittain lomakkeessa olleista kysymyksistä ja osittain tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksistä. Nämä neljä teemaa ovat: 1. kotoutumisen haasteet, 2. ryhmän vahvuudet 3. ryhmän kehittäminen ja 4. yhteiskunnan tuki äitien kotoutumiselle. Seuraavissa alaluvuissa analysoidaan tutkimuksen aineistoa näiden teemojen avulla.

5.1 Kotiäitien kotoutumisen haasteet

Ensimmäinen teema, joka aineistosta ilmenee, on kotoutumisen haasteet. Tässä alaluvussa pohditaan, millaisia haasteita kotoutumiselle on tämän aineiston perusteella. Näitä haasteita on mainittu kahden eri lomakkeen kysymyksen vastauksissa eli kysymyksessä 2, jossa kysyttiin äitien tiedontarpeista ja kysymyksessä 3, jossa kysyttiin varsinaisista kotoutumisen

haasteista, kts Liite 1. Kotoutumisen haasteet ja tiedontarpeet molemmat sopivat tämän teeman alle, sillä molemmissa nousee esille asioita, joita nämä äidit kohtaavat kotoutuessaan Suomeen, eli kotoutumisen haasteita. Olen kuvannut kotoutumisen haasteita kuvassa 1.

Kuva 1. Kotoutumisen haasteet

Aineistosta erottuu monia kotoutumista vaikeuttavia ja joskus estäviäkin asioita.

Vastauksissa tuli ilmi käytännön elämään liittyviä asioita, kuten päivähoidon aloittaminen ja se miten eri palvelut toimivat Suomessa. Näiden lisäksi vastaajat mainitsivat sellaisia asioita, kuten lastenkasvatuskulttuuri ja erot lasten kasvattamisessa.

Tiedon tarvetta varmasti on paljon monenlaisiin asioihin liittyen. Jo pelkästään erilainen lasten kasvatuskulttuuri voi aiheuttaa haasteita. Moni ei esim. ymmärrä, että fyysinen kuritus on laissa kiellettyä täällä Suomessa ja kotimaassa se on sallittua sekä täysin normaalia.

Useampaan kertaan mainittu haaste kotoutumiselle tässä aineistossa on kielitaidottomuus tai kielitaidon puutteet.

Kielitaito on merkittävä asia sekä se onko yhteisöä mihin kuulua.

Suomen kielen oppiminen voi olla työlästä ja koulutuksen sekä työpaikan hankkiminen haastavaa.

Tämä onkin selkein ja usein ihmisille ensimmäisenä mieleen tuleva haaste uuteen maahan kotoutumisessa ja tämä sama asia nousi esiin myös kysyttäessä maahanmuuttajataustaisten äitien tiedontarpeista. Kotoutuminen ja yhteiskuntaan integroituminen voi olla vaikeaa maahanmuuttajataustaisille ihmisille, jos ei ole yhteistä kieltä ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Seuraavaksi kuvassa 1 näkyy kulttuurien erilaisuus ja turvaverkon puute tai yhteisöttömyys.

Perhetyön näkökulmasta haasteet liittyvät usein yksinäisyyteen ja turvaverkoston puuttumiseen.

Kulttuurien eroavaisuudet voivat aiheuttaa sopeutumisvaikeuksia ja väärinymmärretyksi tulemista, verkostojen vähyyden ja kotiin sidoksissa oleminen yksinäisyyttä.

Turvaverkon puutteen, yhteisöttömyyden ja yksinäisyyden löytyminen aineistosta useaan kertaan oli yllättävää, sillä usein ajatellaan, että maahanmuuttajayhteisöt ovat tiiviitä. Tässä on varmasti suuria eroja kaupunkien välillä. Suuremmissa kaupungeissa maahanmuuttajia on enemmän, jolloin samanlaisesta kulttuuritaustasta tulevia on suurempi joukko ja yhteisöllisyyttäkin on enemmän. Tässä on myös yksi ryhmän tarjoama mahdollisuus äideille saada vertaistukea ja rakentaa tukiverkkoa muiden äitien kanssa, jotka tulevat samoista tai samankaltaisista kulttuureista.

Kulttuurien eroihin liittyen aineistossa mainittiin myös, että suomalaisen yhteiskuntaan ei ole helppoa päästä sisälle. Suomalaisten usein ajatellaankin olevan ujoja ja sisäänpäin

kääntyneitä, ja tällaisen kansan muodostama yhteiskunta voi näyttäytyä muille kylmänä ja vaikeasti kohdattavana.

Yhteiskuntaan sisälle pääseminen ei ole niin helppoa Suomessa.

Tulisikin ottaa huomioon, että kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi, joten emme voi odottaa mukautumista ja muuttumista ainoastaan toiselta puolelta, vaan vastaanottavankin yhteiskunnan on mukauduttava sellaiseksi, että uusienkin jäsenten on hyvä elää siinä. ”Jos kotoutumisen tavoite on maahanmuuttajien aktiivinen ja tasa-arvoinen yhteiskuntaan osallistuminen, yhteiskunnallisessa keskustelussa pitää vahvistaa kaksisuuntaista kotoutumista esille tuovia puheenvuoroja sekä haastaa käsityksiä kulttuurin perusteella määrittävistä ihmisryhmistä” (Nortio, 2019, s. 219). Jotta kotoutuminen toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla, sen on oltava kaksisuuntaista.

Seuraava aineistosta löytyvä haaste kotoutumiselle on kuvassa 1 mainittu tietoyhteiskunta ja byrokratia. Suomalaisessa yhteiskunnassa käytetään erilaisia sähköisiä palveluita enenevässä määrin. Varhaiskasvatuksessa on käytössä oma järjestelmänsä ja koulussa omansa. Kelassa asioidessa on opeteltava täyttämään erilaisia lomakkeita haettaessa tukia ja terveydenhoidossakin on usein vastassa sähköisiä ajanvarausjärjestelmiä. Nämä aiheuttavat vaikeuksia myös monille suomen kielen taitoisille ja täällä kasvaneille ihmisille, joten on ymmärrettävää, että ne ovat monin verroin haastavampia Suomeen muualta muuttaneille henkilöille.

Aineistosta nousi haasteeksi myös kodin tapakulttuuri, jolla tässä tarkoitetaan joihinkin kulttuureihin kuuluvaa perinteistä mallia, jossa isät käyvät töissä tienaaamassa ja äitien tehtävänä on kodin ja lasten hoitaminen. Tämä kotoutumisen haaste mainittiin aineistossa muutaman kerran.

Paljon vaikuttaa varmasti myös perheen sisäiset tavat eli saako äiti hakea töitä vai onko perheessä ajatus siitä että isä käy ainoastaan töissä ja äiti hoitaa kodin.

Tähän liittyen puhuttiin myös puolison kontrolloivasta käytöksestä. Joissain tapauksissa äitien on vaikeaa kotoutua Suomeen, sillä heidän puolisonsa ei välttämättä salli sitä, että vaimo opiskelisi tai tekisi töitä.

Toisinaan myös puolison kontrolloiva käytös estää naisen kotoutumisen suomalaiseen yhteiskuntaan.

Usein ei kuitenkaan ole kyseessä puolison kontrolli, vaan joissain tapauksissa äidin on vaikea poistua kotoa ja osallistua yhteiskunnan toimintoihin johtuen omasta motivaatiostaan. Tähän voi liittyä myös aineistossa kerran mainittu traumatausta. Traumaattiset kokemukset voivat vaikuttaa siihen, että kotoutuminen on vaikeaa.

Aineistoa käsitellessä ja näitä teemoja pohdittaessa on hyvä kuitenkin pitää mielessä, että äidit eivät ole keskenään samanlaisia, vaan ryhmän sisällä on paljon vaihtelua ja jokaisen yksilön tarpeet ja haasteet ovat erilaisia. Lisäksi jokaisella ryhmän äidillä on myös erilaiset lähtökohdat ja erilaiset valmiudet suomalaiseen yhteiskuntaan kotoutumiseen. Kotoutumista edistävässä työssä onkin tärkeää huomioida myös jokaisen maahanmuuttajataustaisen henkilön yksilöllisiä tarpeita ja haasteita ja parhaalla mahdollisella tavalla vastata näihin. Seuraava teema onkin ryhmän vahvuudet ja seuraavassa alaluvussa kartoitetaan sitä, miten kotiäitien Paavo-ryhmä toimii ja vastaa näihin kotoutumisen haasteisiin.

5.2 Ryhmän vahvuudet

Tässä alaluvussa käsitellään teemaa Ryhmän vahvuudet, eli pohditaan tutkimusaineiston pohjalta sitä mikä ryhmässä on hyvää ja toimivaa. Nämä asiat on koottu kuvaan 2. Aineistosta löytyi suuri joukko positiivisia asioita ryhmän toiminnasta ja siitä erottui selkeästi, että ryhmä on tarpeellinen ja toimiva.

Edellä mainitut asiat on syytä huomioida, jotta voidaan todeta mikä ryhmän toiminnassa on jo hyvin toimivaa ja mitä kannattaa sen vuoksi edistää ja tukea. Näin voidaan tältäkin osalta

kehittää ryhmän toimintaa. Kuvassa 2 on aineistosta nousseet asiat kolmella rivillä, siten että samalla rivillä olevat asiat liittyvät jollain tavalla yhteen.

Muilta osin vastauksissa toistuivat useaan kertaan samat asiat. Näitä ryhmässä hyvin toimivia asioita olivat tiedon jakaminen suomalaisesta yhteiskunnasta, kulttuurista ja tavoista, oman ajan järjestäminen äideille kodin ulkopuolella sekä säännöllinen syy lähteä kotoa ulkomaailmaan. Vastauksissa tuli esiin myös se, että nämä äidit saavat ryhmästä vertaistukea toisilta samankaltaisessa elämäntilanteessa olevilta naisilta ja voivat kokea olevansa osa yhteisöä. Ryhmään kuulumisen kautta he voivat kokea myös enemmän osallisuutta.

Kuva 2. Ryhmän vahvuudet

Ensimmäisellä rivillä ovat ryhmäläisten motivaatio, aktiivinen vuorovaikutus ja sujuva tulkkaus. Aineistosta kävi ilmi, että ryhmä on energinen ja keskusteleva. Osallistujat esittävät paljon kysymyksiä ja ovat kiinnostuneita suomalaisesta kulttuurista ja tavoista. Useissa vastauksissa kerrottiin ryhmän olevan aktiivinen ja että äidit toivat rohkeasti esiin ajatuksiaan ja uskalsivat esittää paljon kysymyksiä tapaamisen aikana. Vierailijat kokivat ryhmän äidit motivoituneina ja kiinnostuneina osallistumaan ja oppimaan suomalaisesta yhteiskunnasta.

Kyseiset kotiäidit olivat hyvin kiinnostuneita kuulemastaan ja aika rohkeasti he toivat esille omia näkemyksiään ja kysymyksiään esimerkiksi lastenkasvatuksesta ja parisuhteesta.

Ryhmässä käyvillä äideillä on siis selvästi hyvä motivaatio käydä ryhmässä ja oppia uutta. Keskustelun sujumuuden takaamiseksi ryhmässä järjestetty tulkkaus kaikille paikalla oleville eri kielisille henkilöille, jolloin jokainen voi käydä keskustelua omalla äidinkielellään. Ammattitaitoinen tulkkaus mahdollistaa keskustelun myös vaikeista asioista. Vastauksissa toistuva teema, ryhmässä käyvien äitien motivaatiosta ja aktiivisuudesta herättää myös kysymyksen siitä, miten voitaisi rohkaista näitä äitejä osallistumaan yhteiskunnan toimintoihin myös tämän ryhmän ulkopuolella? Tässä työssä ei ole tyhjentävää vastausta tähän kysymykseen, mutta sitä tullaan pohtimaan jossain määrin seuraavassa alaluvussa.

Kuvassa 2 toisella rivillä ovat vertaistuki/yhteisöllisyys, lastenhoito ja äitien oma aika. Kysyttäessä tältä joukolta ammattilaisia kotoutumisen haasteista nousi esille verkostojen ja yhteisön puute. Monessa vastauksessa puhuttiin vertaistuesta ja paikasta, jossa tavata ystäviä kodin ulkopuolella, kun heiltä kysyttiin, mikä tässä ryhmässä on toimivaa,

Ryhmään osallistuminen tuntui olevan monelle äidille tärkeää muutenkin kuin rahallisen etuuden saamisen vuoksi (esim. tärkeäksi koettiin kodin ulkopuolinen oma aika).

Ryhmä on mielestäni erinomainen tapa lähestyä niin Suomen tapoja toimia ja tukea perheitä sekä lisäksi tarjota maahanmuuttajille yhteisöä, johon kuulua ja tavata ystäviä. Mahdollistaa äideille yhteistä irtautumista kodista.

Verkostoituminen muiden äitien kanssa edistää sosiaalisen integroitumisen ja osallisuuden kokemusta ja ryhmässä opittavat asiat ja kielitaito edistävät sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Lisäksi äitien jaksamista tukee, kun ryhmän myötä mahdollistuu myös oman ajan vietto kodin ulkopuolella ja lastenhoito on järjestetty valmiiksi.

On siis selvää, että ryhmän aikaansaama yhteisöllinen kokemus on merkittävä positiivinen ja toimiva asia tämän äitien ryhmän kohdalla ja se myös suoraan lisää näiden äitien osallisuutta ja helpottaa kotoutumista. Vertaisuuteen liittyen on myös hienoa, että ryhmä on kohdennettu nimenomaan naisille, jotka ovat samanlaisessa elämäntilanteessa ja tämä seikka tuli myös esiin aineistossa. Ryhmä tarjoaa kävijöille rutiinin käydä kodin ulkopuolella. Lastenhoito mahdollistaa myös osaltaan äitien osallistumisen ryhmään ja tarjoaa hengähdystauon arkeen ja aikuista seuraa. Tärkeänä koettiin siis erityisesti äitien oma aika ja verkostoituminen muiden kanssa. Lastenhoito oli myös monen vastaajan mielestä hyvä asia sen vuoksi, että se mahdollistaa sen, että äideillä on aikaa keskittyä ryhmässä käsiteltäviin asioihin ja keskustella muiden aikuisten kanssa ilman häiriöitä.

Kolmannella rivillä kuvassa 2 on tiedon lisääntyminen ja molemminpuolinen ymmärrys. Paavo-ryhmän tarkoituksena on lisätä äitien tietoa yhteiskunnallisista asioista ja palveluista. Vastausten perusteella vaikuttaa siitä, että ryhmä on tässä onnistunut.

Teemat ja niihin liittyvien suomalaisten ajatusten sekä tapojen pohtiminen ja kulttuurierojen läpikäyminen tuntui äitien kannalta hyödylliseltä keskustelulta. Äidit olivat kiinnostuneita ja löydettiin myös eri kulttuureiden yhtäläisyyksiä parisuhdeteemaan liittyen. Ymmärryksen lisääntyminen puolin ja toisin on avartavaa.

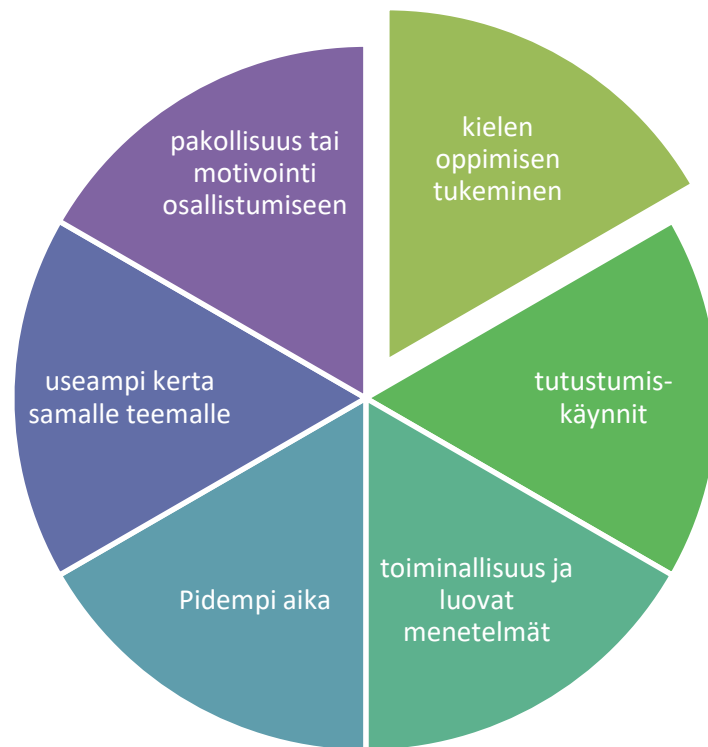
Täältä perhetyön näkökulmasta toivon, että kynnys sosiaalipalveluihin madaltuu ja uskomus siitä, että lapset otetaan huostaan vähenisi.

Vastauksissa ilmeni, että suomalaisen kulttuurin ja tapojen omaksuminen tai ainakin tunteminen edistää myös näiden äitien sopeutumista yhteiskuntaan. Yhdessä vastauksessa nostettiin esille myös ajatus siitä, että ymmärryksen lisääntyminen on molemminpuolista, joka jälleen korostaa ajatusta kotoutumisen kaksisuuntaisuudesta. Aineistossa mainittiin myös, että ymmärryksen ja tiedon lisääntyminen voi madaltaa kynnystä sosiaalipalveluihin, kuten perhetyöhön. Tämä toteutuu, kun on tämän ryhmän kaltainen mahdollisuus, jossa työntekijät eri sektoreilta tapaavat maahanmuuttajataustaisia äitejä ja he tulevat tutuiksi toisilleen.

5.3 Ryhmän kehittäminen

Tähän mennessä tässä työssä on käyty läpi maahanmuuttajataustaisten äitien haasteita kotoutumiselle sekä Hämeenlinnassa toimivan kotiäitien kotouttavan ryhmän onnistumisia. Tässä alaluvussa pohditaan kolmatta teemaa eli ryhmän kehittämistä. Näitä kehittämisideoita on koottu kuvaan 3. Osa näistä asioista on poimittu suoraan aineistosta ja joitakin on hieman jalostettu.

Kuva 3. Ryhmän kehittäminen

Tässäkin teemassa nousee esille erityisesti kielen oppimisen tukeminen. Monissa lähteissä puhutaan kielen oppimisen merkityksestä ja se vaikuttaakin olevan ensisijalla kotoutumista pohdittaessa ja kotoutumisen edistämiseen kielen oppimisen tukeminen kuuluu väistämättä. (esim. Kärki, 2021)

Kysymys kielitaidosta ei kuitenkaan ole aina täysin yksiselitteinen. Puutteet kielitaidossa voivat tietysti aiheuttaa hankaluuksia oppimisen ja vuorovaikutuksen kannalta, mutta

toisinaan niitä saatetaan käyttää jopa tekosyynä tilanteissa, joissa vuorovaikutukseen ei ole muutenkaan mielenkiintoa, rohkeutta tai tahtoa. (Säävälä & Keski-Hirvelä, 2011, s. 186). Ryhmässä on myös suomen kielen opetusta, ja kehittämismielessä voidaan pohtia, minkä verran ja miten kielenoppimista voisi vielä paremmin tukea tämän ryhmän kontekstissa.

Kysyttäessä ryhmän kehittämisestä yksi vastaajista kirjoitti, että kotiäitien ryhmä voisi tehdä tutustumiskäyntejä päiväkoteihin. Tutustumiskäynnit ovat hyvä kehittämisidea, jota voisi toteuttaa myös laajemmin. Tutustumiskäyntejä ja vierailuja voisi tehdä ryhmänä myös muihin palveluihin, kuten perhekeskukseen, erilaisiin perhekerhoihin, kirjastoon, jne. Tämä toisi kaupungin eri palveluita tutuiksi äideille ja kynnys lähteä niihin ilman ohjaajaa voisi madaltua. On hienoa, että maahanmuuttajataustaisille ihmisille järjestetään heille kohdennettuja palveluja, mutta heitä voisi myös rohkaista enemmän käyttämään kaikille kuuluvia palveluita. Tämä voisi edesauttaa myös vähentämään heihin kohdistuvia ennakkoluuloja, kun yhteisissä tiloissa näkyisi enemmän erilaisista taustoista tulleita ihmisiä.

Seuraavaksi kuvassa 3 on toiminnallinen tekeminen ja luovat menetelmät. Rento yhdessä tekeminen lisää yhteenkuuluvuutta ja ryhmän jäsenten tutustumista toisiinsa. Luovien menetelmien avulla voidaan myös lisätä ryhmän jäsenten itsetuntemusta ja auttaa heitä löytämään omia vahvuuksiaan ja mielenkiintonsa kohteita. Voitaisiin myös järjestää yhteisiä toiminnallisia kokoontumisia suomalaisten äitien ja maahanmuuttajataustaisten äitien kanssa, esimerkiksi yhteistyössä jonkun perhekerhoryhmän kanssa. Toiminnallinen tekeminen ei vaatisi välttämättä yhteistä kieltä ja se voisi olla avartava kokemus molemmille osapuolille, mikä madaltaisi ennakkoluuloja puolin ja toisin ja lisäisi osallisuuden kokemuksia.

Muiden kehittämisideoiden lisäksi vastaajat toivoivat pidempää aikaa ja useampaa kertaa samalle teemalle. Kuten jo aikaisemmin todettiin, alustukseen ja keskusteluun käytettävä puolittuu, kun kaikki tulkitaan. Erityisesti aineistossa peräänkuulutettiin enemmän aikaa keskustelulle. Tähän liittyen vastauksissa ilmeni myös toive siitä, että samoja teemoja voitaisiin ryhmässä käsitellä useammalla kerralla. Tämä mahdollistaisi myös sen, että ensin käytäisiin läpi esimerkiksi päiväkodin käytäntöjä ja seuraavalla kerralla tutustuttaisiin esimerkiksi käytännössä sähköisten järjestelmien käyttöön ja lomakkeiden täyttämiseen.

Aineistossa pohdittiin myös ryhmän pakollisuutta tai jonkinlaista motivointia ryhmään osallistumiseen. Kuten aikaisemmin on mainittu, vastausten perusteella ryhmän äidit ovat aktiivisia ja motivoituneita. Tämä kuitenkin tarkoittaa ryhmässä niinä kertoina käyviä äitejä, eikä välttämättä kaikkia kohderyhmään kuuluvia. Ryhmässä käyminen on vapaaehtoista ja jonkinlainen motivointi on luultavasti parempi keino kävijöiden lisäämiseen ja sitoutumiseen, kuin pakollisuus. Tämän aineiston pohjalta ei voi sanoa, mitä nämä motivointikeinot voisivat olla, mutta motivoinnin lisäämistä on kuitenkin hyvä jatkossa pohtia ryhmän toimintaa kehittäessä.

5.4 Yhteiskunnan tuki äitien kotoutumiselle

Tässä luvussa pohditaan neljättä teemaa eli yhteiskunnan tukea kotiäitien kotoutumiselle. Teeman voi muotoilla myös kysymykseksi, eli miten yhteiskunta voisi paremmin tukea äitejä kotoutumaan. Vastauksia tähän kysymykseen on paljon ja monenlaisia ja tässä keskitytään aineistosta nouseviin asioihin. Nämä asiat löytyvät kuvasta 4 ja ne ovat luokiteltu kolmeen pystypalkkiin seuraavasti: 1. tuki käytännön asioiden hoitamiseen, 2. maahanmuuttajat palveluissa ja 3. mukaan ottaminen.

Kuva 4. Yhteiskunnan tuki äitien kotoutumiselle

Ensimmäisessä osiossa on otsikkona tuki käytännön asioiden hoitamiseen.

Maahanmuuttajataustaisille henkilöille tulisi tuoda esille paremmin millaisia palveluita

yhteiskunta heille tarjoaa. Lisäksi heille tulisi tarjota apua sähköisten järjestelmien käyttöön ja erilaisten lomakkeiden täyttämiseen.

Apua tarvitaan yleensä myös lomakkeiden/esitteiden kääntämisessä omalle kielelle sekä tärkeänä asiana kaupungin järjestelmä (tällä hetkellä Daisy, 2.5.2022 alkaen Päikky), johon lapsen hoitoajat tulee merkitä. Järjestelmässä on lisäksi mm. huoltajien puhelinnumerot ja sinne lapsiryhmät lähettävät tiedotteet, mitä on tehty lasten kanssa. Tällä hetkellä on niin, että joiltain perheiltä tämä jää kokonaan. Jotkut sanovat suoraan, että eivät halua edes opetella käyttämään sitä.

Monet saavatkin näihin apua, jos heillä on asiakkuus johonkin palveluun, esimerkiksi kotouttamisen edistämisen palveluihin tai perhetyöhön. Toiset kuitenkin elävät Suomessa tämän kaltaisten palveluiden ulkopuolella, joten avun saaminen voi olla vaikeampaa.

Toisen osion otsikkona on maahanmuuttajat palveluissa. Sen alla toivotaan sujuvasti toimivaa tulkkausta, asiakaslähtöisyyttä, sekä maahanmuuttajien huomioimista palveluissa. Aineistossa nouseekin esille suomalaisen palvelujärjestelmän haastavuus. Palveluiden hakeminen ja saaminen on vaikeaa myös monille suomenkielentaitoiselle ja erityisen hankalaa se on ihmisille, jotka eivät puhu ja kirjoita suomea.

Meidän Suomen systeemi on kaikkienensa hyvin pirstaleinen ja ihmisiä luukutetaan. Asia hyvin laaja. Lähtökohdallisesti itse ajattelen, että koko Suomessa lähtökohdan tulisi olla enemmän asiakaslähtöistä meille kaikille. Nyt usein olo, että systeemit pyörittävät itse itseään ja ihminen matkalla unohtuu. Eri kulttuurista tuleville ihmisille ja varsinkin luku- ja kirjoitustaidottomille systeemimme on liian haastava.

Aineistossa pohditaan niin ikään, että maahanmuuttajien tarpeet tulisi huomioida paremmin erilaisissa palveluissa ja yhteiskunnan toiminnoissa. Maahanmuuttajien tulisi saada palvelua omalla kielellään tai vaihtoehtoisesti tulkkausta pitäisi aina olla saatavissa. Lisäksi suomen kielen opettelu tulisi tukea. Aineistossa annetaan myös kiitosta ryhmän toiminnasta ja

pidetään sen kaltaisia palveluja hyvinä ja tärkeinä ja yhtenä merkinä siitä, että maahanmuuttajien palvelut menevät Suomessa eteenpäin.

Kolmannen osion otsikko on mukaan ottaminen. Työnantajien tulisikin, tämän tutkimusaineiston mukaan, olla avoimempia palkkaamaan maahanmuuttajataustaisia äitejä töihin, vaikka heillä olisi vielä vajavainen kielitaito.

Työnantajat voisivat rohkeammin palkata ehkä vähemmän kielitaitoisia, mutta sitäkin kädentaitoisempia kotiäitejä! Olisi myös hyvä tuoda vieraita kulttuureita tutuksi suomalaisille, jotta erilaisuuden tunne pienenesi.

Työmarkkinoilla on paljon tehtäviä, joissa suomen kielen taidon ei tarvitse olla täydellistä. Lisäksi kielitaito myös karttuu nopeammin, kun kieltä pääsee käyttämään.

Maahanmuuttajien näkyminen työpaikoilla ja yhteiskunnan toiminnassa myös auttaisi normalisoimaan väestön monimuotoistumista ja parhaassa tapauksessa voisi vähentää syrjintää ja rasismia.

Aineistossa peräänkuulutettiin myös maahanmuuttajaäideille kohdennettuja kerhoja ja työntekijöiden tukea, jotta maahanmuuttajien olisi helpompi kerhoihin lähteä. Esiin nousee myös neuvolan merkitys, sekä parempi yhteistyö eri toimijoiden välillä.

Kotiäideille on hyvä olla tarjolla matalan kynnyksen mahdollisuuksia käydä lasten kanssa kerhoissa, missä toiminta on sopeutettu jokaisen kielitaidolle sopivaksi. Usein maahanmuuttajataustainen äiti tarvitsee oman työntekijän rinnalle, jotta uskaltautuu ensimmäisen kerran johonkin kerhoon. Eri toimijoiden on syytä tehdä yhteistyötä, jotta löytyisi ne palveluita tarvitsevat perheet. Neuvolan rooli on usein tässä tärkeä, koska he tapaavat lähes jokaisen lapsiperheen.

Sen lisäksi, että maahanmuuttajataustaisille äideille tulisi olla enemmän heille kohdennettua toimintaa, voitaisiin kehittää jo olemassa olevia toimintamuotoja vastaamaan paremmin myös tämän ryhmän tarpeisiin.

Kuvan 4 kolmas osio on mukaan ottaminen johon liittyen aineistosta nousi esiin ajatus työnantajien roolista. Vastauksissa toivottiin, että työnantajat olisivat avoimempia palkkaamaan maahanmuuttajataustaisia äitejä. Toisena tämän osion alapuolella on matalan kynnyksen ryhmät ja kerhot äideille. Hämeenlinnassa on joitakin tällaisia kerhoja, kuten kulttuurikeskus Arxissa kokoontuva monikulttuurinen perhekerho. Haasteena kerhojen toiminnassa on kuitenkin äitien motivoiminen lähtemään mukaan tämän kaltaisiin toimintoihin.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin, millaisia haasteita liittyy maahanmuuttajataustaisten kotiäitien kotoutumiseen, miten kotiäitien Paavo-ryhmä tukee heidän kotoutumistaan ja miten tätä ryhmää voisi kehittää. Kysymysten asettelu on moniulotteinen ja tutkimus tarjosi monenlaisia vastauksia näihin kysymyksiin. On hyvä kuitenkin huomioida, että tämän tutkimuksen johtopäätökset ovat peräisin tutkimuksen aineistosta ja kyselyyn vastanneet ammattilaiset katsovat asiaa oman työnsä kontekstista käsin. Siitä syystä johtopäätökset eivät välttämättä olisi samanlaisia esimerkiksi paljon suuremmissa tai paljon pienemmissä kaupungeissa.

Kuten tästä tutkimuksesta käy ilmi, maahanmuuttajataustaisten kotiäitien kotoutumiseen liittyy monia haasteita, kuten kielitaidottomuus, lähtömaan ja uuden kotimaan kulttuurien erilaisuus, kodin tavat ja äitien oma motivaatio, yhteisöttömyys ja tukiverkkojen puute. Jotkut näistä haasteista on helpommin ylitettävissä kuin toiset. Näitä haasteita voidaan pyrkiä vähentämään tai helpottamaan erilaisilla kotoutumista edistävillä keinoilla, joista kotiäitien ryhmä Hämeenlinnassa on yksi hyvä esimerkki.

Hämeenlinnassa toimiva kotoutumista edistävä ryhmä maahanmuuttajataustaisille kotiäideille tekee hyvää työtä ryhmän äitien kotoutumisen eteen. Tässä tutkimuksessa on nostettu esille monia asioita, jotka ovat ryhmässä toimivia ja tuloksia tuottavia. Näitä ovat mm. ryhmässä käyvien äitien innokkuus ja motivaatio oppimiseen, lastenhoito, joka mahdollistaa äideille omaa aikaa ja mahdollisuuden tunteihin keskittymiseen sekä yhteiskuntatuntien tulkkaus, jonka vuoksi jokainen saa tietoa omalla kielellään. Ryhmässä

äidit saavat suomen kielen opetusta ja tietoa suomalaisista tavoista, yhteiskunnasta ja palveluista, sekä vertaistukea toisilta samankaltaisessa elämäntilanteessa olevilta ihmisiltä. Ryhmän toiminta madaltaa ryhmässä käyvien äitien kynnyistä erilaisiin palveluihin ja antaa lisäksi mahdollisuuden ryhmässä vieraileville ammattilaisille oppia toisista kulttuureista.

Kaikkea työtä tehdään kuitenkin niiden resurssien puitteissa, joita työlle on varattu. Resurssien rajallisuus määrittää usein sen, miten kotoutumisen edistämistä voidaan toteuttaa (Saukkonen 2020, s. 208). Kotoutumista edistävässä ryhmässäkin toimintaa voi rajoittaa se, miten paljon on resursseja tehdä työtä niin ajallisesti kuin rahallisestikin. Yksi työntekijä voi tehdä asioita vain sen verran kun hänellä on työpäivässä aikaa.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli myös kotiäitien Paavo-ryhmän kehittäminen. Aineistosta nousi esiin monenlaisia ideoita ryhmän kehittämiseksi, kuten tutustumiskäynnit esimerkiksi päiväkoteihin, toiminnallisuus, pidempi aika ryhmän kokoontumiskerroille sekä pakollisuus tai motivointi ryhmässä käymiseen. Näiden lisäksi ryhmään voisi kutsua vieraaksi myös ”ihan tavallisia” perheellisiä ihmisiä kertomaan omasta elämästään Suomessa. Nämä vierailijat voisivat olla joko suomalaistaustaisia tai maahanmuuttajia. Maahanmuuttajataustaiset, jo pidemmällä kotoutumisessaan ovat, vierailijat voisivat jakaa ryhmälle omasta kotoutumisprosessistaan, sen haasteista ja mitä ovat oppineet ja miten ovat sopeutuneet suomalaiseen yhteiskuntaan. Aineistossa toistui myös ajatus siitä, että on hyvä, että ryhmä on suunnattu vain naisille. Ryhmä muodostaakin turvallisen ja luottamuksellisen tilan puhua ”naisten asioista”. Jollekin ryhmän kokoontumiskerralle voisi kuitenkin olla mielenkiintoista saada vieraaksi myös joku isä kertomaan omasta roolistaan yhteiskunnassa ja perheessä. Nämä vieraat voisivat tuoda ryhmän äideille uudenlaista näkökulmaa suomalaiseen yhteiskuntaan kotoutumiseen.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön tavoitteet täyttyivät melko hyvin ja aineistosta löytyi vastauksia tutkimuskysymyksiin niin kotiäitien kotoutumisen haasteista kuin ryhmän vaikutuksista kotoutumiseen ja sen kehittämisestäkin. Suurin osa vastaajista kävi ryhmässä kuitenkin vain kerran, joten heidän oli jossain määrin vaikeaa ottaa kantaa ryhmän kehittämiseen ja erilaisella aineistolla näitä kehittämisideoita olisi voitu pohtia vielä pidemmälle. Tutkimuksen johtopäätöksenä voidaan kuitenkin sanoa, että kotiäitien Paavo-

ryhmä osaltaan tukee hyvin ryhmässä käyvien äitien kotoutumista ja lisää heidän osallisuuttaan.

Tässä työssä on pohdittu maahanmuuttajataustaisten kotiäitien kotoutumista ja sen tukemista erityisesti ryhmätoiminnan keinoin. Kun pohditaan milloin ihminen on kotoutunut, käytetään usein sellaisia mittareita kuten, milloin henkilö on päässyt työelämään tai työelämään tähtääviin opintoihin. Voidaan kuitenkin pohtia, onko henkilö tarpeeksi kotoutunut ainoastaan silloin kun hänestä on tullut yhteiskuntaan verotuloja tuova jäsen. Tiina Sotkasiira toteaa kirjassa *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi – kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä*: ”että lakisääteisten kotouttamispalvelujen tarjoaminen nimenomaan työvoimapalveluina rajaa monia maahanmuuttajaryhmiä niiden ulkopuolelle. Palvelujärjestelmä ei nykyisellään kohtaa esimerkiksi perhevapailla kotona olevia vanhempia, yleensä äitejä.” (Sotkasiira, 2018, s. 40)

On selvää, että työ antaa tekijälleen toimeentulon, verotuloja yhteiskunnalle ja lisäksi sillä on suuri merkitys yksilön identiteetille. Tämän lisäksi voidaan myös pohtia äitiyden merkitystä ja äitien roolia uusien kansalaisten kasvattajina. Kotiäitien kotoutuminen tukee myös uusia sukupolvia, jotka osaltaan tulevat rakentamaan tätä yhteiskuntaa kaikille paremmaksi paikaksi elää. Panostaminen kotiäitien hyvinvointiin ja osallisuuteen auttaa suuremmassa mittakaavassa koko yhteiskuntaa. Pasi Saukkonen korostaa, että kotoutumisen edistäminen voi toteutua parhaalla mahdollisella tavalla silloin, kuin työllä on jatkuvuutta. On siis tärkeää panostaa sellaisiin toimintamuotoihin, jotka toimivat ja investoida niiden kehittämiseen sekä ylläpitoon (2020, s. 170).

Jatkossa olisi mielenkiintoista tehdä saman kaltainen tutkimus, jossa kohderyhmänä olisi maahanmuuttajataustaiset äidit työntekijöiden sijaan. Olisi kiinnostavaa tietää, miten äidit itse kokevat ryhmätoiminnan tukevan heidän kotoutumistaan ja osallisuuttaan. Toiseksi voisi olla kiinnostavaa tutkia maahanmuuttajataustaisten naisten kotoutumista laajemmin Hämeenlinnan alueella ja sitä miten se eroaa suurempien kaupunkien tilanteesta.

Tämän opinnäytetyön kirjoittaminen oli pitkä ja haastava, mutta mielenkiintoinen prosessi. Ensimmäisistä aiheen pohdinnoista opinnäytetyön valmistumiseen on kulunut yli vuosi ja

varsinaisesta kirjoitustyön aloittamisesta yli puoli vuotta. Päätin tehdä opinnäytetyöni yksin, jotta työn aikatauluttaminen olisi helpompaa, vaikka työmäärä välillä tuntuikin sen seurauksena suurelta, kun ei ollut työparia, jonka kanssa olisi voinut jakaa työtä ja reflektoida työn etenemistä eri vaiheissa. Kaiken kaikkiaan tutkimuksen tekeminen oli opettavainen prosessi ja siitä on ollut paljon hyötyä ammatillisen kasvuni kannalta.

Lähteet

- Ager, A. & Strang, A., (2008). Understanding Integration: A Conceptual Framework. *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 166–191, <https://doi.org/10.1093/jrs/fen016>
- Bruno, W. J., Tringale, K. R. & Al-Delaimy, W. K., (2020). Mental health and access to care among refugee mothers relocated to San Diego: a comparative study of Iraqi and Somali refugee communities. *Journal of International Humanitarian Action*, 5(15). <https://doi.org/10.1186/s41018-020-00081-5>
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2014). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Gothoni, R. & Siirto, U. (2016). Johdanto: Pakolaisuus muuttuvassa maailmassa. Teoksessa Gothoni, R. & Siirto, U. (toim.), *Pakolaisuudesta kotiin* (ss. 9–20). Gaudeamus.
- Hakamaa, J. & Nygård, M. (2016). *Maahanmuuttajaperheiden parissa tehtävä perhetyö. Työntekijöiden näkökulmia työskentelyyn* [Opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201605056302>
- Hammar, S. & Katisko, M. (2016). Pakolaisesta täysivaltaiseksi asukkaaksi. Teoksessa Gothoni, R. & Siirto, U. (toim.), *Pakolaisuudesta kotiin* (ss. 213–230). Gaudeamus.
- Huttunen, L. (2009). Mikä ihmeen maahanmuuttaja? Teoksessa S. Keskinen, A. Rastas & S. Tuori (toim.), *En ole rasisti, mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä* (ss. 117–121). Vastapaino ja nuorisotutkimusverkosto.
- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos*. https://www.iulkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Jokinen, E. (2019). *”Olen oppinut paljon tärkeitä asioita” – Kotoutumista ja osallisuutta tukevaa ryhmätoimintaa* [Ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyö, Hämeen ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019121727288>

- Karvonen, M. (2019). Uuteen kulttuuriin asettuminen ja kotoutuminen. Teoksessa A. Zonzi & N. Söderblom (toim.), *Pakolaisuus. Merkitykset ihmiselle ja yhteisölle* (ss. 8–32). Therapie-säätiö.
- Kerälä, E. & Illikainen, H. (2019). *Maahanmuuttajaäitien kokemukset osallisuudesta pienellä paikkakunnalla* [pro gradu tutkielma, Lapin yliopisto].
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019061420512>
- Korhonen, V. (2013). Haasteena monikulttuuriset ohjaustilanteet – sosiokulttuurisen oppimisen ja kulttuurienvälisen viestinnän näkökulmia. Teoksessa V. Korhonen & S. Puukari (toim.), *Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö* (ss. 56–70). PS-kustannus.
- Korhonen, V. & Puukari, S. (2013). Ohjaussuhteen rakentuminen ja kulttuurienväläinen dialogi. Teoksessa V. Korhonen & S. Puukari (toim.), *Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö* (ss. 94–111). PS-kustannus.
- Kurronen, S. (9.2.2021). Maahanmuuttajanaisten heikko työllisyys heijastuu myös toisen sukupolven pärjäämiseen. *Eva*.
<https://www.eva.fi/blog/2021/02/09/maahanmuuttajanaisten-heikko-tyollisyys-heijastuu-myos-toisen-polven-parjaamiseen/>
- Kärki, U. (2021). Kieli on avain yhteiskuntaan – Uusi maahanmuuttajien kanssa kehitetty kielenopetusmateriaali ohjaa toimimaan demokraattisessa yhteiskunnassa. *The Ulkopolitist*. <https://ulkopolitist.fi/2021/06/07/kieli-on-avain-yhteiskuntaan-uusi-maahanmuuttajien-kanssa-kehitetty-kielenopetusmateriaali-ohjaa-toimimaan-demokraattisessa-yhteiskunnassa/>
- Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.
- Metsämuuronen, J. (2006) Luku I: Metodologian perusteet ihmistieteissä. Teoksessa J. Metsämuuronen (toim.), *Laadullisen tutkimuksen käsikirja* (ss. 15–78). Gummerus Kirjapaino Oy.
- Metsämuuronen, J. (2006) Luku II: Laadullisen tutkimuksen perusteet Teoksessa J. Metsämuuronen (toim.), *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*. (ss. 79–148). Gummerus Kirjapaino Oy.

- Nortio, E. (2019). Kotoutumiskeskustelu sosiaalisessa mediassa akkulturaatiotutkimuksen valossa. Teoksessa V. Kazi, A. Alitolppa-Niitamo & A. Kaihovaara (toim.), *Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta*. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10. Työ- ja elinkeinoministeriö.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162005/TEM_oppaat_10_2019_Tutkimusartikkeleita_kotoutumisesta_20012020.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Saukkonen, P. (2020). *Suomi omaksi kodiksi. Kotouttamispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuudet*. Gaudeamus.
- Siironen, E. (2019). *Pakolaistaustaisten naisten käsityksiä ja kokemuksia osallisuudesta suomalaisessa yhteiskunnassa* [pro gradu-tutkielma, Tampereen yliopisto].
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-201905151685>
- Siirto, U. & Hammar S. (2016). Kotouttava työ pakolaisina Suomeen muuttaneiden parissa. Teoksessa R. Gothoni & U. Siirto (toim.), *Pakolaisuudesta kotiin* (ss. 189–212). Gaudeamus.
- Sotkasiira, T. (2018). Kotoutumista vai hyvinvointia? Metafora-analyysi syrjäseutujen kotopalveluista. Teoksessa J. Hiitola, M. Anis & K. Turtiainen (toim.), *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi – Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä* (ss. 30–52). Vastapaino.
- STM. (n.d.). *Osallisuuden edistäminen*. Sosiaali- ja terveysministeriö.
<https://stm.fi/osallisuuden-edistaminen>
- Säävälä, M. & Keski-Hirvelä, E. (2011). Osallisuuden haaste: Kulttuurisesti monimuotoistuva työvoimakoulutus. Teoksessa P. Pitkänen (toim.), *Kulttuurien kohtaamisia arjessa* (ss. 165–196). Osuuskunta Vastapaino.
- THL. (2022). *Osallisuus*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- Toivanen, T. (2016). *Äitinä uudessa maassa ja uudessa kulttuurissa* [Opinnäytetyö, Mikkelin ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201604224866>

- Turtiainen, K. (2013). Maahanmuuttajien vastaanotto ja kotouttaminen kunnissa. Teoksessa V. Korhonen & S. Puukari (toim.), *Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö* (ss. 191–205). PS-kustannus.
- Vuori, J. (2012). Arjen kansalaisuus, sukupuoli ja kotouttamistyö. Teoksessa S. Keskinen, J. Vuori, & A. Hirsiaho (toim.), *Monikulttuurisuuden sukupuoli: kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa* (ss. 235–262). Tampere University Press.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201210101044>
- Vuori, J. (2015). Kotouttaminen arjen kansalaisuuden rakentajana. *Yhteiskuntapolitiikka*, 80(4), (ss. 395–404). <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2015120722878>

Liite 1: Webropol-lomakkeen kysymykset

1. Mitä teet työkseksi?
2. Minkä verran kohtaat työssäsi maahanmuuttajataustaisia asiakkaita ja kuinka työssäsi näkyy maahan muuttaneiden äitien ja perheiden tiedontarpeet?
3. Millaisia haasteita ajattelet liittyvän kotiäitien kotoutumiseen?
4. Millaisia ajatuksia sinulla heräsi vierailustasi/vierailuistasi kotiäitien ryhmässä?
5. Minkälaisia asioita ja kysymyksiä ryhmän osallistujilta nousi esille ryhmässä?
6. Miten ajattelet kotiäitien Paavo-ryhmän tukevan kotiäitien kotoutumista ja osallisuutta?
7. Miten kotiäitien kotouttavaa ryhmätoimintaa voisi mielestäsi kehittää? Mikä ryhmässä oli toimivaa ja mitä siinä voisi muuttaa?
8. Miten yhteiskunta ja eri toimijat voisivat paremmin tukea kotiäitien kotoutumista ja lisätä osallisuutta?

Liite 2: Aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Kotiäitien kotouttavassa ryhmässä vierailevien ammattilaisten ajatuksia ryhmästä kotouttavana toimintana

Tekijä: Katarina Nousiainen

Opinnäytetyön aineisto kerätään Webropol-lomakkeella kotiäitien kotouttavassa Paavo-ryhmässä vierailleilta ammattilaisilta. Aineiston avulla selvitetään näiden ammattilaisten näkökulmasta sitä, millaisia haasteita maahanmuuttajataustaisilla kotiäideillä on kotoutumisessa, miten niihin voidaan vastata ryhmätoiminnalla ja miten ryhmän toimintaa voitaisi jatkossa kehittää. Kysely on nimetön eikä vastaajien henkilötietoja kysytä. Tätä aineistoa käytetään ainostaan tässä opinnäytetyössä.

Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista ja linkki siihen lähetetään sähköpostitse yhdeksälle henkilölle. Sähköpostissa myös kerrotaan, mitä varten kysely on tehty ja että siihen vastaamalla vastaaja antaa suostumuksena tutkimukselle. Vastaajilla annetaan kolme viikkoa aikaa vastata kyselyyn. Tämän ajan jälkeen vastaukset siirretään opinnäytetyön tekijän henkilökohtaiselle tietokoneelle ja ne poistetaan Webropol-palvelusta. Aineisto varmuuskopioidaan muistitikulle. Opinnäytetyöntekijä säilyttää aineistoa yhden vuoden opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen, jonka jälkeen aineisto poistetaan.